

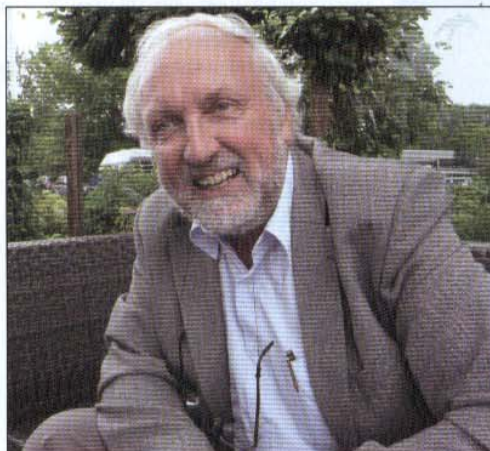
ESRI's Lifetime Achievement Award

Mondiale erkenning voor Henk Scholten

Door: Guido van den Heuvel

GIS-pionier Prof. dr. H.J. Scholten ontvangt deze zomer in San Diego een 'Lifetime Achievement Award' van ESRI-CEO Jack Dangermond. Het is voor het eerst dat een Nederlander deze prijs wint.

Henk Scholten (56) is professor aan de VU, trekker van het SpinLAB en directeur van het bedrijf Geodan. Tijdens de ESRI-conference is hij keynote-speaker voor veertienduizend GIS-gebruikers. Hij presenteert er zijn nieuwe boek en een film over de introductie van Eagle, als voorbeeld van nut en noodzaak van geo-informatie in de rampenbestrijding. In Nederland is Scholten bekend als GIS-pionier en één van de beste sprekers op geo-gebied. In 2005 werd hij benoemd tot Officier in de Orde van Oranje Nassau. Door zijn voorliefde voor gadgets en spelletjes kreeg hij de bijnaam 'spelletjesprofessor'.

Henk Scholten: "Vaak lukt het me om mensen met de juiste oplossingen bij elkaar te brengen en hen samen te laten werken. Daar heb ik wat kleine handigheidjes voor, anders zou het allemaal niet gelukt zijn."

Computergek

In 1971 gaat de jonge Henk Scholten in Amsterdam wis-kunde en geografie te studeren. Zijn uitdaging is het ontwikkelen van geografische modellen, applicaties en digitale kaartjes. Als statistisch methodoloog zit hij tussen 1979 en 1985 tot diep in de nacht op de eerste computers van de universiteit kaarten te maken. Het is een wonderlijke tijd met levensgrote computers en ponskaarten als data-invoer. Tussen 1980 en 1990 oefent de maatschappij druk uit op de wetenschap en de VU, om de ivoren toren te verlaten en de confrontatie met de maatschappij aan te gaan. Bij Scholten glijdt het als druppels water langs een eend. De GIS-professor staat immers al jaren met zijn laarzen tot kniehoogte in het werkveld.

ArcGIS onder de arm

In 1984 gaat Scholten op zoek naar iets anders, en accepteert hij een aanbod om als methodoloog bij het Ministerie van VROM aan de slag te gaan. Tegelijkertijd promoveert hij in Utrecht en zet hij samen met Evert Meijer een eigen GIS-bedrijfje op: Geodan. Bij VROM maakt Scholten prognoses. Door zijn kennis van computers vraagt het ministerie hem om te adviseren bij de aanschaf van de eerste overheidscomputers. Hij reist daarop met Jan Scheurwater

van Tensing af naar de VS en raakt er in gesprek met Jack Dangermond, voorman van het GIS-bedrijf ESRI, die ook van Nederlandse afkomst is, dat klikt. Met een ArcGIS-pakket onder de arm stapt Henk uit het vliegtuig, op doorreis naar het ministerie in Den Haag. Het ministerie volgt zijn advies, ArcGIS waait uit over Nederland en Europa.

Op het dak van de Kamer

Geodan wordt door VROM in 1989 gevraagd om te assisteren bij de presentatie van de Vierde Nota Ruimtelijke Ordening in de Ridderzaal. Het te presenteren 'Model van de Toekomst', is bedoeld om het kabinet Lubbers en de Eerste en Tweede Kamer over

de streep te trekken voor grote veranderingen in de ruimtelijke inrichting.

Lange mars

Het verspreiden van het GIS-woord ziet Scholten al drie decennia als hoofdtaak. Het betekent voor hem een lange mars door departementen en instituten. Na zijn werk bij VROM, waar hij adviseerde over de aankoop van de eerste computers en GIS-software, implementeert hij tussen 1990 en 1995 GIS-systemen bij het onderzoeksinstituut RIVM. Tussen 1995 en 2000 is het Ministerie van Landbouw aan de beurt. Sinds 2000 is hij actief bij Binnenlandse Zaken, voornamelijk op het gebied van rampenbestrijding.

Geodan en Eagle

Geodan ontwikkelt met de regelmaat van de klok nieuwe toepassingen. Groot zakelijk succes was het logistieke programma Roadplanner dat in 1999 werd verkocht aan Oracle. De meest recente GIS-applicatie heet Eagle. Die is er op gericht om tijdens een ramp alle kennis over infrastructuur te ontsluiten. Dat is trouwens knap lastig, ontdekte Scholten, want ieder departement en iedere afdeling wil haar bedrijfskritische informatie afschermen voor de buiten-

Henk Scholten: "Locatiebepaling is nog maar een begin. Straks kun je van elk object of apparaat de plaats bepalen. Verder worden GIS en hogeresolutie-fotografie aan elkaar gekoppeld."

wereld. Na uitgebreide proeven bij Rijkswaterstaat en in Gelderland is de applicatie inmiddels omarmd door het Amerikaanse bedrijf Microsoft dat het internationaal (in twaalf talen) aan de man gaat brengen.

De ondernemer

Scholten is een workaholic die veel GIS-profs kennen als een congres-tijger: de handen losjes in de zakken, informeel babbelen en grapjes maken, maar ondertussen een visie neerzetten die eerder respectvolle stilte oproept dan weerwoord. Wetenschap en ondernemen combineert hij moeiteloos. Hij is makkelijk benaderbaar. Zijn vaste sparringpartners van nu zijn twee van zijn studenten van toen; Rob van de Velde, directeur Geonovum en Evert Meijer, zijn zakenpartner in Geodan. Over het ondernemen op het snijvlak van wetenschap en commercie zegt hij nu: "Bescheidenheid is me vreemd. Ik stel me weliswaar altijd kwetsbaar op, maar ik sta graag vooraan. Ik moest en zou destijds naar de VS om GIS te ontdekken. Techniek en ondernemen zijn mooi hoor, maar het gaat natuurlijk wel om de inhoud, om het bedenken van maatschappelijke oplossingen."

Spannende dubbelrol

Het binnenslepen van projecten vindt hij enerverend, maar het plaatst hem vaak in een dubbelrol. Velen vroegen het zich ooit al af, als zij hem hoorden praten: handelt hij hier nu als professor, adviseur van de overheid of als directeur van zijn bedrijf? Scholten: "Er zijn tal van ijzersterke combinaties mogelijk met dubbelrollen, maar ik vind het wel eens lastig. Mijn eerste hoogleraar zei: 'Henk, aan de VU werken wij niet voor bouwbedrijf Bredero'. Toch vind ik de grenzen opzoeken, en meerwaarde ontdekken erg spannend." Grootste compliment hierover kreeg hij toen hij voor VROM en Geodan werkte en door de firma Unisys benaderd werd om een Leerstoel GIS/Ruimtelijke informatica op te zetten. Voor GIS is hij op de VU en Spinlab de laatste tijd vooral op zoek naar interessante toepassingen voor andere disciplines.

Oplossingen voor andere disciplines.

"We ontdekken steeds meer GIS-oplossingen voor de criminologie, gezondheidszorg, economie en fysieke geografie. GIS is een soort metawetenschap, een integrator. Ik heb er met Rob van de Velde en mijn zoon Niels een boek over

geschreven; 'The role of location in science'. We hebben er allerlei topwetenschappers voor naar de VU gehaald en hen een week lang geconfronteerd met onze bevindingen en met elkaar. Daarna hebben ze allemaal een eigen hoofdstuk geschreven met ons als coach. Dat boek presenteer ik bij ESRI in San Diego."

Wat zie je als de essentie van je GIS-werk?

"Ik probeer maatschappelijke problemen te analyseren vanuit hun ruimtelijke complicaties. Vaak lukt het me dan ook nog om mensen met de juiste oplossingen bij elkaar te brengen en hen samen te laten werken. Daar heb ik wat kleine handigheidjes voor... anders zou het allemaal niet gelukt zijn."

Je stuitert nog steeds lekker over de globe?

"Vroeger zat ik wekelijks in het vliegtuig, dat is gelukkig allemaal rustiger geworden. Maar mijn werk is nog steeds vol dynamiek. Op een congres in Abu Dhabi raak ik terloops aan de praat met een oude bekende, kom in contact met een sjeik en weet hem te interesseren voor het Eagle-programma. Kijk, dat zijn leuke momenten."

Waarover gaat het straks in je ESRI-speech?

"Een deel gaat over het project EduGIS, een door mijn team bedachte infrastructuur om het middelbaar onderwijs in Nederland te veranderen. We hebben nu alles klaar, en het komt volledig tegemoet aan de wensen die onderwijsminister Plasterk onlangs uitte. Tweede is rampenbestrijding, met het programma Eagle. En ik presenteer er mijn boek. Het voorwoord is overigens geschreven door Jack Dangermond. Mijn idee? Rampen kun je alleen bestrijden door kritische informatie met elkaar te delen. Anders spreek je in meerdere talen als het er bij een ramp echt op aankomt. De kaart doorbreekt taalbarrières.

Informatie delen druist echter tegen het beleid in, het vraagt om vertrouwen. Toch lukt het soms om de organisatiebarrières te doorbreken. Het gaat over het stroomlijnen van besluitvormingsprocessen. Dat vraagt om een andere manier van denken. En beperkt zich niet tot de rampenbestrijding."

Wat wordt de doorbraak van 2010 of 2011?

"Locatiebepaling is nog maar een begin. Straks kun je van elk object of apparaat de plaats bepalen. Verder worden GIS en hogeresolutie-fotografie aan elkaar gekoppeld. Vanaf grote hoogte kun je nu al kleiner dan een tennisbal onderscheiden. Archeologen kunnen er patronen mee herkennen die wetenschappelijk interessant zijn. Maar ook zal dit leiden tot een totaal andere kaartbeleving. Wij hebben als GIS-profs de mogelijkheden altijd enorm onderschat, er is nog geen studieboek over te krijgen. Met de integratie van beide ontwikkelingen gaan we de virtuele en de echte werkelijkheid steeds dichterbij elkaar brengen. Nieuwe IT-technologie komt verder beschikbaar voor de GIS-toepassingen, zoals Silverlight van Microsoft. Het werd populair bij de televisie-uitzendingen van de Olympische Spelen en is prima te gebruiken in de GIS-wereld. Je kunt er kaartjes razendsnel mee over elkaar leggen."

Internet: www.geodan.nl
www.spinlab.vu.nl
www.esri.com